

دایرةالمعارف شهدای استان سیستان و بلوچستان

جلد اول

www.ketab.ir

سرشناسه: مرادقلی، عزیزاله، ۱۳۵۳-

عنوان و نام پدیدآور: دایرةالمعارف شهدای استان سیستان و بلوچستان / مؤلف عزیزاله مرادقلی؛ ویراستاران بیژن افضل‌نیا، اکرم عارفی.

مشخصات نشر: زاهدان: کنگره ملی شهدای استان سیستان و بلوچستان، انتشارات تنگه احد، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۶۳۹ ص.:: مصور(رنگی)، جدول(رنگی)، نمودار(رنگی).

شابک: ۹۷۸-۶۳۰۹-۱۱-۰۱-۶۲۲

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹_۱۳۶۷ -- سیستان و بلوچستان -- شهیدان

موضوع: شهیدان -- ایران -- سیستان و بلوچستان

موضوع: سیستان و بلوچستان

شناسه افزوده: کنگره ملی شهدای استان سیستان و بلوچستان، انتشارات تنگه احد

رده بندی کنگره: DSR ۱۶۲۵

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۰۹۲۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۸۳۰۴۰

انتشارات تنگه احد

دایرةالمعارف شهدای استان سیستان و بلوچستان

جلد اول

مؤلف: سرهنگ پاسدار عزیزاله مرادقلی

ارزیابان محتوایی: سردار سرتیپ ۲ پاسدار حسین معروفی، سردار سرتیپ ۲ پاسدار غلامرضا باغبانی، سرهنگ

پاسدار عوض علی فقیری، سرهنگ پاسدار علی کیخا، عقیل فرمانی، دکتر سید غلامرضا میری، دکتر

محمدرضا انوری، دکتر مریم کریمیان بستانی، دکتر معصومه حافظ رضازاده

ویراستاران: بیژن افضل‌نیا، اکرم عارفی

قالب‌بندی و طراحی تصاویر: علی اصغررضایی، محمدعلی جلیلی‌نیا، فرشید دراجی بنجار، مصطفی درهی

صفحه‌آرا: محمدعلی جلیلی‌نیا

طراح جلد: احسان توحیدی‌نیا

چاپ: شرکت پیام‌آوران نشر روز

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان

هرگونه نقل و برداشت فقط با مجوز کتبی از کنگره ملی شهدای استان سیستان و بلوچستان و هماهنگی مؤلف مجاز می‌باشد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه

فصل اول

معرفی اجمالی سیستان و بلوچستان و نقش آن در انقلاب و دفاع مقدس

۷.....	جغرافیای طبیعی استان سیستان و بلوچستان
۱۵.....	میراث فرهنگی و تاریخی استان سیستان و بلوچستان
۱۶.....	ویژگی‌های فرهنگی مردم سیستان
۱۸.....	ویژگی‌های فرهنگی مردم بلوچستان
۲۷.....	جمعیت و تقسیمات سیاسی استان سیستان و بلوچستان
۳۰.....	طوایف قومی استان سیستان و بلوچستان
۳۰.....	طوایف سیستان
۳۲.....	طوایف بلوچ
۳۳.....	وحدت طوایف لازمه ی برقراری امنیت در استان
۳۷.....	استان سیستان و بلوچستان در منظر حضرت امام خمینی (رضوان الله تعالی علیه)
۴۰.....	استان سیستان و بلوچستان در منظر حضرت امام خامنه‌ای (دامت برکاته)
۵۰.....	تحلیل جنگ هشت ساله به ایران اسلامی

رهبری و مدیریت حضرت امام خمینی (رضوان الله تعالى عليه) در دفاع مقدس.....	۵۵
شاخص‌های برتر در دفاع مقدس.....	۵۹
ولایت و امامت.....	۵۹
اعتقاد به ولایت فقیه.....	۶۱
فرهنگ عاشورا.....	۶۲
نقش مردم استان سیستان و بلوچستان در انقلاب و دفاع مقدس.....	۶۵
تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی استان سیستان و بلوچستان.....	۷۱
لشکر ۸۸ زرهی استان سیستان و بلوچستان و دفاع مقدس.....	۷۸
شهدای شاخص استان سیستان و بلوچستان.....	۸۵

فصل دوم

شهدای دفاع مقدس استان سیستان و بلوچستان

عملیات ثامن الائمه (ع).....	۹۹
شرح عملیات ثامن الائمه (ع).....	۹۹
شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات ثامن الائمه (ع).....	۱۰۰
عملیات طریق القدس.....	۱۰۲
شرح عملیات طریق القدس.....	۱۰۲
شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات طریق القدس.....	۱۰۳
عملیات محمد رسول الله (ص).....	۱۰۸
شرح عملیات محمد رسول الله (ص).....	۱۰۸
شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات محمد رسول الله (ص).....	۱۰۹
عملیات فتح المبین.....	۱۱۱
شرح عملیات فتح المبین.....	۱۱۱

۱۱۳.....	شهادای استان سیستان و بلوچستان در عملیات فتح المبین.....
۱۲۰.....	عملیات بیت المقدس.....
۱۲۰.....	شرح عملیات بیت المقدس.....
۱۲۲.....	شهادای استان سیستان و بلوچستان در عملیات بیت المقدس.....
۱۴۷.....	عملیات رمضان.....
۱۳۳.....	شرح عملیات رمضان.....
۱۳۵.....	شهادای استان سیستان و بلوچستان در عملیات رمضان.....
۱۴۳.....	عملیات محرم.....
۱۴۳.....	شرح عملیات محرم.....
۱۴۴.....	شهادای استان سیستان و بلوچستان در عملیات محرم.....
۱۴۷.....	عملیات والفجر مقدماتی.....
۱۴۷.....	شرح عملیات والفجر مقدماتی.....
۱۴۸.....	شهادای استان سیستان و بلوچستان در عملیات والفجر مقدماتی.....
۱۵۰.....	عملیات والفجر ۱.....
۱۵۰.....	شرح عملیات والفجر ۱.....
۱۵۱.....	شهادای استان سیستان و بلوچستان در عملیات والفجر ۱.....
۱۶۰.....	عملیات والفجر ۲.....
۱۶۰.....	شرح عملیات والفجر ۲.....
۱۶۱.....	شهادای استان سیستان و بلوچستان در عملیات والفجر ۲.....
۱۶۵.....	عملیات والفجر ۳.....
۱۶۵.....	شرح عملیات والفجر ۳.....
۱۶۷.....	شهادای استان سیستان و بلوچستان در عملیات والفجر ۳.....

۱۷۴.....	عملیات والفجر ۴.....
۱۷۴.....	شرح عملیات والفجر ۴.....
۱۷۵.....	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات والفجر ۴.....
۱۸۵.....	عملیات خیبر.....
۱۸۵.....	شرح عملیات خیبر.....
۱۸۷.....	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات خیبر.....
۱۹۳.....	عملیات عاشورا.....
۱۹۳.....	شرح عملیات عاشورا.....
۱۹۵.....	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات عاشورا.....
۱۹۷.....	عملیات بدر.....
۱۹۷.....	شرح عملیات بدر.....
۱۹۹.....	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات بدر.....
۲۱۱.....	عملیات والفجر ۸.....
۲۱۱.....	شرح عملیات والفجر ۸.....
۲۱۳.....	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات والفجر ۸.....
۲۳۱.....	عملیات والفجر ۹.....
۲۳۱.....	شرح عملیات والفجر ۹.....
۲۳۲.....	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات والفجر ۹.....
۲۳۴.....	عملیات حاج عمران.....
۲۳۴.....	شرح عملیات حاج عمران.....
۲۳۵.....	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات حاج عمران.....
۲۳۷.....	عملیات کربلای ۱.....

۲۳۷	شرح عملیات کربلای ۱
۲۳۸	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات کربلای ۱
۲۴۵	عملیات کربلای ۲
۲۴۵	شرح عملیات کربلای ۲
۲۴۶	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات کربلای ۲
۲۴۸	عملیات کربلای ۴
۲۴۸	شرح عملیات کربلای ۴
۲۵۰	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات کربلای ۴
۲۵۴	عملیات کربلای ۵
۲۵۴	شرح عملیات کربلای ۵
۲۵۷	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات کربلای ۵
۳۰۹	عملیات کربلای ۶
۳۰۹	شرح عملیات کربلای ۶
۳۱۰	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات کربلای ۶
۳۱۷	عملیات کربلای ۸
۳۱۷	شرح عملیات کربلای ۸
۳۱۸	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات کربلای ۸
۳۲۰	عملیات کربلای ۱۰
۳۲۰	شرح عملیات کربلای ۱۰
۳۲۱	شهدای استان سیستان و بلوچستان در عملیات کربلای ۱۰
۳۲۳	عملیات نصر ۲
۳۲۳	شرح عملیات نصر ۲

شهادت‌ای استان سیستان و بلوچستان در عملیات نصر ۲.....	۳۲۵
عملیات نصر ۳.....	۳۳۱
شرح عملیات نصر ۳.....	۳۳۱
شهادت‌ای استان سیستان و بلوچستان در عملیات نصر ۳.....	۳۳۲
عملیات نصر ۴.....	۳۳۴
شرح عملیات نصر ۴.....	۳۳۴
شهادت‌ای استان سیستان و بلوچستان در عملیات نصر ۴.....	۳۳۵
عملیات نصر ۶.....	۳۴۰
شرح عملیات نصر ۶.....	۳۴۰
شهادت‌ای استان سیستان و بلوچستان در عملیات نصر ۶.....	۳۴۱
عملیات نصر ۹.....	۳۴۹
شرح عملیات نصر ۹.....	۳۴۹
شهادت‌ای استان سیستان و بلوچستان در عملیات نصر ۹.....	۳۵۰
عملیات والفجر ۱۰.....	۳۵۳
شرح عملیات والفجر ۱۰.....	۳۵۳
شهادت‌ای استان سیستان و بلوچستان در عملیات والفجر ۱۰.....	۳۵۵
عملیات بیت المقدس ۵.....	۳۵۸
شرح عملیات بیت المقدس ۵.....	۳۵۸
شهادت‌ای استان سیستان و بلوچستان در عملیات بیت المقدس ۵.....	۳۵۹
عملیات مرصاد.....	۳۶۱
شرح عملیات مرصاد.....	۳۶۱
شهادت‌ای استان سیستان و بلوچستان در عملیات مرصاد.....	۳۶۲

۳۸۱.....	شهادت‌های عملیات پدافندی و حین مأموریت در مناطق عملیاتی ۸ سال دفاع مقدس.....
۴۸۳.....	وصیت‌نامه جمعی از شهیدای استان سیستان و بلوچستان.....
۵۴۱.....	تصاویر جمعی از رزمندگان و شهیدای انقلاب و دفاع مقدس استان سیستان و بلوچستان.....
۵۶۵.....	منابع و مآخذ.....

مقدمه

شهید و شهادت در فرهنگ اسلامی از جایگاهی بس رفیع برخوردار است. «شهید» از واژگان زیبایی است که از صدر اسلام تاکنون جلوه‌گری می‌کند و تا اسلام بر تارک تاریخ جهان بشری می‌درخشد، بر قداستش افزوده می‌شود.

شهید مصداق عینی شهادت است؛ با انتخاب آگاهانه و در کمال خلوص، هستی خود را یک‌جا به آفریدگار جهان تقدیم می‌کند و به سرچشمهٔ بقا و حیات می‌پیوندد. درک مقام شهید از توان و ظرفیت فهم ما خارج است و تنها منبع وحی الهی است که شمه‌ای از این مقام را برای ما بازگو فرموده است: **وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يَقتُلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أحياءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ**؛ «به کسانی که در راه خدا کشته می‌شوند نگوئید مردگان‌اند، بلکه آن‌ها زنده‌اند، لکن شما درک نمی‌کنید» (بقره: ۱۵۴). این آیه ضمن آن‌که بر زنده بودن شهدا تأکید می‌ورزد درک این مقام را از حیطهٔ شعور و فهم بشر در این دنیا خارج می‌شمارد. درحالی‌که در آیه فوق از به‌کار بردن تعبیر اموات در مورد شهدا نهی می‌کند، در آیه‌ای دیگر از پندار مرده بودن آنان نیز نهی فرموده است که نه فقط به زبان نگوئید آن‌ها مرده‌اند، بلکه به دل نیز راه ندهید: **وَلَا تَحْسِبَنَّ الَّذِينَ قَتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أحياءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ**؛ «کسانی را که در راه خدا کشته شده‌اند مرده مپندارید، بلکه زنده‌اند و نزد پروردگارشان روزی داده می‌شوند» (آل عمران: ۱۶۹)، همچنین در روایت آمده است که امام صادق (علیه السلام) از پدران بزرگوارش (علیهم السلام) از رسول الله (صلی الله علیه و آله وسلم) نقل کرده که آن حضرت فرمودند: «سه گروه هستند که در روز قیامت شفاعت می‌کنند و خدا هم شفاعت آنان را می‌پذیرد: پیامبران، عالمان و سپس شهیدان» (بحار الانوار، ج ۱۰۰: ۱۲).

در مکتب توحید از خودگذشتگی در راه خدا و دفاع از حق در بالاترین حد ارزش گذاری شده است و فرهنگ ایثارگری و شهادت طلبی در متن اسلام از درخشش و ویژگی برجسته‌ای برخوردار است. با مروری گذرا در فرایند نهضت حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) و قوام نظام اسلامی به خوبی می‌توان دریافت که اگر فرهنگ شهادت طلبی و ایثارگری نبود، نه انقلاب به پیروزی می‌رسید و نه نظام اسلامی دوام می‌یافت، همان گونه که در صدر اسلام نیز اگر این ویژگی نبود، نه اسلام شکل گرفته بود و نه دوام می‌یافت.

طبق پیشنهاد بنیاد شهید انقلاب اسلامی، ستاد کل نیروهای مسلح و وزارت اطلاعات، و به استناد مادهٔ ۴ اساسنامهٔ بنیاد شهید انقلاب اسلامی مصوب سال ۱۳۷۷ و تأییدیهٔ هیئت وزیران در جلسهٔ ۲۷ فروردین ۱۳۸۲ شهید کسی است که

جان خود را در راه اهداف والای اسلام و انقلاب اسلامی و حفظ دستاوردهای آن و دفاع از کیان نظام جمهوری اسلامی ایران در مقابل تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضدانقلاب و اشراک نثار می‌کند.

براساس جدیدترین آمار منتشرشده تا پایان سال ۱۳۹۶، مردم سربلند ایران اسلامی در جنگ تحمیلی و دوران دفاع مقدس و دیگر حوادث ۴۰ساله انقلاب، بیش از ۲۲۵۰۵۷۰ شهید تقدیم اسلام و انقلاب کرده‌اند. همچنین تعداد کل جانبازان در کشور بیش از ۵۷۴۱۰۱ نفر است که ۳۳۶۲۸۲ نفر معادل ۵۹ درصد جانبازان زیر ۲۵ درصد و ۲۳۷۸۱۹ نفر معادل ۴۱ درصد نیز جانبازان ۲۵ درصد و بالاتر و آزادگان کشور در دوران دفاع مقدس ۴۳۱۷۳ نفر است که سهم استان سیستان و بلوچستان حدود ۶ هزار شهید با اصالت سیستانی، همچون علامه شهید مرتضی مطهری، و بیش از ۴ هزار جانباز و ۳۰ هزار ایثارگر و ۴۱۸ آزاده است. در این کتاب، که با عنوان دایرةالمعارف شهدای استان در ۲ جلد، شامل ۷ فصل تألیف شده است، مشخصات و بیوگرافی تعداد ۲۰۵۷ شهید بومی دارای پرونده در اداره کل بنیاد شهید استان آمده است که با نثار خون خود نهال مقدس انقلاب اسلامی ایران را آبیاری کرده‌اند و خانواده‌هاشان ساکن این استان شهید پرورند. در فصل اول این کتاب به معرفی اجمالی استان سیستان و بلوچستان و نقش آن در انقلاب و دفاع مقدس پرداخته شده است. در فصل دوم، عملیات‌های دفاع مقدس شرح داده شده و شهدای استان در هر عملیات بررسی شده است که این دو فصل جلد اول دایرةالمعارف شهدای استان سیستان و بلوچستان را تشکیل می‌دهد.

در فصل سوم، شهدای ترور و حوادث انتحاری و تروریستی شرح داده شده است. در فصل چهارم، به شهدای درگیری با اشراک و قاچاقچیان مسلح در استان سیستان و بلوچستان، از ابتدای انقلاب تاکنون پرداخته شده است. در فصل پنجم شهدای حین آموزش و حوادث مأموریتی شرح داده شده و شهدای سوانح و حمله هوایی در استان سرفصل دیگری است که فصل ششم را به خود اختصاص داده است و در پایان، در فصل هفتم، شهدای مدافع حرم استان سیستان و بلوچستان معرفی شده‌اند.

در قسمت انتهایی هر جلد بخشی به ضمائم اختصاص یافته که شامل وصیت‌نامه شهدا و تصاویر شهدای استان سیستان و بلوچستان است.

به‌طور حتم، گردآوری و مستندسازی بیوگرافی شهدا جزو الویت‌های کنگره ملی شهدای استان و نیاز ضروری سازمان‌ها، نهادها و افرادی است که در جهت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت فعالیت می‌کنند. حفظ و نگهداری این اسناد سبب خواهد شد تا آیندگان با بهره‌گیری از این گنج عظیم به بازشناسی و درک صحیح دست یابند. امید است این تلاش فرهنگی در شناخت شهدای گرانقدر استانمان در دوران با عظمت انقلاب اسلامی و دفاع مقدس مددکار پژوهشگران و حقیقت‌جویان و آیندگان قرار گیرد. امید است خوانندگان عزیز از پیشنهادهای خود ما را در چاپ‌های آینده بهره‌مند سازند. بر خود لازم می‌دانم از حمایت و پشتیبانی جناب آقای دکتر عباس پالاش، مدیرکل بنیاد شهید و امور ایثارگران استان و جناب آقای غلامحسین امینی‌راد، مدیر ثبت احوال شهرستان زاهدان، و سرهنگ پاسدار عزیزاله صباحی، مسئول حفظ آثار سپاه سلمان و مسئول دبیرخانه کنگره ملی شهدای استان سیستان و بلوچستان، همچنین سرهنگ بازنشسته جانباز

غلامحسین زرگر، رئیس گروه معارف جنگ سپهبد شهید صیاد شیرازی در استان، و جناب سروان علی اکبر لکزایی، رئیس امور ایثارگران تیپ ۱۸۸ مستقل زاهدان، و نیز جناب سرهنگ رضا پویا، رئیس دفتر تحقیقات کاربردی انتظامی استان و حضرت حجة الاسلام عقیل فرمانی، معاون تأیید محتوای سپاه سلمان صمیمانه تقدیر و تشکر کنم.

از راهنمایی‌های ارزنده استادان عارف و فرهیخته، جناب آقای دکتر سید غلامرضا میری، جناب آقای دکتر محمدرضا انوری و سرکار خانم دکتر مریم کریمیان بستانی و سرکار خانم دکتر معصومه حافظ رضازاده که با دقتی مثال‌زدنی، مطالب کتاب را مرور و با تذکرات عالمانه خود نکات ارزنده‌ای را یادآوری فرمودند سپاسگزاری می‌کنم.

در پایان از حسن سلوک و اهتمام برادر ارجمند سرهنگ پاسدار عوض علی فقیری معاون هماهنگ‌کننده سپاه سلمان که با پیگیری‌های دلسوزانه و مستمر خویش باعث ایستادگی محقق و به نتیجه رسیدن پروژه شده است، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنم.

سرهنگ پاسدار عزیزاله مرادقلی

معاون دانش و پژوهش سپاه سلمان استان سیستان و بلوچستان

۱۳۹۷

www.ketab.ir